

3. Клименко І. В., Євдокімова О. О. Формування антикорупційної спрямованості поліцейських в ході професійної підготовки // Science without borders – 2018 : materials of the XIII international scientific and practical conference (30 March – 7 April, 2018). Vol. 8: Psychology and sociology. Sheffield : Science and Education Ltd, 2018. Рр. 70–73.

4. Хотькина О. К. К вопросу об изучении личности потенциального преступника-коррупционера. *Человек: преступление и наказание*. 2009. № 3. С. 42–46.

5. Хотькина О. К. Социально-демографическая и криминологическая характеристики личности сотрудника уголовно-исполнительной системы, совершившего преступление коррупционного характера. *Вестник Владимирского юридического института*. 2010. № 1. С. 38–40.

Отримано 24.02.2020

УДК 377.36.091.3

Оксана Вікторівна РОМАНЕНКО,

*професор кафедри юридичної психології
Національної академії внутрішніх справ (м. Київ),
доктор психологічних наук, професор*

РОЛЬ КОМУНІКАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ

Розглянуто роль комунікативних здібностей у професійній діяльності працівників поліції. Визначено суть поняття «службове спілкування». Обґрунтовано необхідність цілеспрямованого формування здатності до соціально-перцептивного передбачення у системі професійної взаємодії працівників Національної поліції.

Процеси євроінтеграції в Україні обумовлюють необхідність підвищених вимог як до удосконалення системи професійної підготовки працівників поліції, так і до особистості кожного правоохоронця. Психологічні аспекти підготовки працівників правоохоронних структур представлені у працях вітчизняних вчених (В. Г. Андросюк, О. М. Бандурка, В. І. Барко, Л. І. Казміренко, Я. Ю. Кондратьєв, М. В. Костицький, О. І. Кудерміна, В. С. Медведєв та ін.) Відзначається, що високі вимоги, які стоять перед правоохоронцем, вимагають від нього сформованості певних особистісних якостей.

Особливого значення при цьому набуває комунікативна складова професійної діяльності поліцейських. Професійна діяльність поліцейських безпосередньо залежить від розвитку комунікативних умінь, які сприяють ефективному виконанню службових завдань [1; с. 32]. Вона визначає особливості службового спілкування як процесу взаємодії осіб, під час якого відбувається обмін інформацією та досвідом з метою виконання службових завдань [2, с. 3].

Комунікативна компетентність особистості правоохоронця значною мірою обумовлена здатністю до прогнозування і планування певних дій для досягнення намічених цілей. Уявлення щодо перебігу та ймовірних результатів подій є обов'язковим компонентом правоохоронної діяльності. Це виявляється у процесі висунення гіпотези щодо дій правопорушників, дозволяє заздалегідь визначити лінію власної поведінки, намітити декілька варіантів розвитку подій в залежності від можливих змін ситуації, уточнити проміжні та кінцеві цілі спілкування між усіма учасниками професійної взаємодії.

Професійна взаємодія – складне психологічне явище, в основі якого лежать цілісні системи взаємних дій та реакцій, між якими виникає причинна залежність. Це процес безпосередньої чи опосередкованої взаємодії в межах певної професійної ситуації, що визначає їхню взаємну обумовленість та зв'язок. Компонентами професійної взаємодії виступають: комунікативний (обмін інформацією); діяльнісний (обмін діями); перцептивно-емоційний (сприйняття партнерами один одного).

Перцептивно-емоційний компонент професійної взаємодії часто носить неусвідомлений характер; процеси обробки сенсорної інформації згорнуті та виявляються у вигляді інтуїтивного передбачення. У результаті розуміння та пізнання іншої людини з'являється соціально-психологічна інтерпретація, необхідним елементом якої є прогноз поведінкових, пізнавальних та емоційних характеристик іншої людини.

На основі соціально-психологічної інтерпретації іншої особистості формується образно-понятійне судження про неї, що виступає засобом прогнозу соціально-психологічних особливостей поведінки людини. Така інтерпретація стає своєрідним «акцептором дій», механізмом випереджального відображення людини людиною, який має складну структуру та включає відчуття, сприйняття, уявлення, мислення. Таким чином, процес соціальної перцепції має прогностичний характер, а комунікативна функція виступає в ньому в якості провідної (В. М. Куніцина, В. А. Лабунська, В. М. Панферов).

Побудова прогностичних схем у цьому процесі відбувається через безпосередній власний досвід і соціальне спостереження. Дії іншої людини спостерігаються, узагальнюються та зберігаються в довгочасній пам'яті в символічній формі: у вигляді соціально-перцептивних стереотипів і когнітивних схем. У процесі соціальної перцепції суб'єкт сприймає її динамічні компоненти, співвідносить із наявними соціально-перцептивними еталонами та екстраполює їх на розвиток взаємодії в просторі й часі [3, с. 41–42]. На основі спостереження та завдяки мисленню людина визначає певні закономірності поведінки іншого та конструює відповідні образи.

Сприймаючи іншу людину, суб'єкт формує те чи інше уявлення про неї на основі схожості з попередніми враженнями. Цей процес відбувається на основі феномену стереотипізації, коли людині приписують якості, які притаманні цілій групі явищ. У випадку використання прототипу зіставлення здійснюється не з усіма якостями, які притаманні даній групі явищ, а лише з типовим випадком. Прототип і є типовий представник даної групи об'єктів. На цій основі формується профайлінг, який застосовується в роботі поліцейських.

Таким чином, у діяльності працівників поліції комунікативні здібності та, зокрема, здатність до соціально-перцептивного передбачення, є необхідною умовою професійної взаємодії та професійно значущою якістю особистості. Це обумовлює необхідність розроблення та впровадження спеціальних програм з розвитку комунікативної складової в системі професійної підготовки поліцейських.

Список бібліографічних посилань

1. Бондаренко В. В. Професійна підготовка працівників патрульної поліції: зміст і перспективні напрями : монографія. Київ : ФОП Кандиба Т. П., 2018. 524 с.
2. Мисечко О. В. Педагогічна технологія формування вмінь службового спілкування у майбутніх офіцерів-прикордонників : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Хмельницький, 2006. 20 с.
3. Регуш Л. А. Психология прогнозирования: успехи в познании будущего. СПб. : Речь, 2003. 351 с.

Отримано 27.02.2020

УДК 159.92:316.28

Вячеслав Георгійович АНДРОСЮК,

*провідний науковий співробітник наукової лабораторії з проблем психологічного забезпечення та психофізіологічних досліджень Національної академії внутрішніх справ (м. Київ),
кандидат психологічних наук, професор;*

Оксана Василівна ВОЛОШИНА,

*старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем психологічного забезпечення та психофізіологічних досліджень Національної академії внутрішніх справ (м. Київ),
кандидат психологічних наук, доцент*

ПОНЯТТЯ «КОМПЕТЕНТНІСТЬ» І «КОМПЕТЕНЦІЯ» В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ПРОФЕСІОНАЛА

Проаналізовані погляди науковців щодо сутності понять «компетенція» й «компетентність». Констатовано взаємозв'язок між цими поняттями й обґрунтовано їх диференційні особливості.